

Om hem i plats och tanke

Boken Mapping Homeland av Lisa W Carlson och Janne Björkman

I samband med den finsk-svenska samlingsutställningen Homeland, som just nu pågår i Vasa och till våren visas i Umeå, har deltagarna Lisa W Carlson och Janne Björkman gett ut boken Mapping Homeland (Tankesmedjan Obalans). Vid en s.k. bokrelease på Härnösands KKV 13 december visades en liten utställning med bilder ur boken, samt uppläsning av radioproducenten Dan Gerell. För att skapa extra stämning av hemkänsla låg Gerell utsträckt på en bädd med mycket kuddar bakom huvudet, inte bara bokstavligen utan också bildligen med fotografier från obäddade sängar på väggen bakom.

De obäddade sängarna hade Carlson/Björkman tillåtits fotografera hemma hos bofasta och asylsökande i Jörn, som dokument av någonting gemensamt vi alla har när det gäller hemvist, trygghet, skydd, och inte minst platsen för drömmar. I Jörn hade de två konstnärerna som en del i projektet Homeland inbjudit till en dags performance i det gamla Järnvägshotellet, där bland annat Lenin hade övernattnat vid en genomresa hemåt mot Ryssland 1917. Under dagen tillfrågades besökarna vad de såg som just "hemland", och en av dem svarade "där mitt hjärta bor och där järnvägen pulserar".

Boken Mapping Homeland är kanske just som ett järnvägshotell, uppdelad som den är i nio stycken mindre böcker eller om man så vill "rum". I tur och ordning öppnas dörrar till Diamond, Family, Heritage, Rematriation, Reminiscens, Rest, Retrospect, Roots, Transit. Namnen blir ledtrådar till det man möter i de inre avsnitten med poetiskt beslöjade berättelser i dikt och bild, likt drömsyner eller fragment av upplevelser och aningar kring begreppet hemvist. Då boken är tryckt på engelska finns förutseende svensk text som bilaga längst bak. Dock utan tolkning av ordet "rematriation" som inte heller finns upptaget i ett engelsk omfattande lexikon som jag har. Det jag tänker på när jag ser bilden av förmultnande jord och gröna löv och läser dikten om hon som "vänder åter/börjar om" är närmast begrepp som återuppståndelse och spökande. En vink ger kanske konstnärerna i sin tolkning av begreppet Homeland, som "en obalans mellan något som är fast och inte får förändras och något som är annorlunda och därför skrämmande".

Den "hemvist" som längre tillbaks för de flesta var en fast punkt och där världen inte sträckte sig längre än till närmaste stad har numera blivit en ständigt omformulerande föreställning, med nya platser och tillflyktsorter där världen förkortats till en biljett på internet och hemmet för den mest utsatta kan vara en sittplats utanför Hemköp. Det solitära i hemtrakten eller hemlandet, som immateriellt moderskap och som identitet, har gått in i en komplicerad och svårgreppbar dimma, som något vi saknar eller i vissa politiska läger vill återupprätta. I boken finns även en längre text av Dan Jönsson där han vill se den personliga och platsbundna berättelsen som ett alternativ, där det lokala och unika för individen blir det mest universella, likt en spegel som får oss att känna oss hemma i det obekanta. Att världen växer är i längden den enda tillväxt som är hållbar, menar Dan Jönsson. Men även ett sådant mera öppet förhållningssätt rymmer förstås en känsla av provisorium, att ändå något djupt förtroligt i bakgrunden kan saknas.

Återstår alltså att konstruera nya "hemland". Ovillkorligt måste det nog på något sätt återknyta till det vi en gång kände som platser för trygghet och återkomst. Det är därför de gamla berättelserna och minnena är så viktiga som byggstenar, och att dessa

KONST I VÄSTERNORRLAND

Landstinget, Regional Utveckling, 871 85 Härnösand 0611-80214

Red: Mats de Vahl mobil:070-2476939 epost: mats.de.vahl@lvn.se

dokumenteras. De mångskiftande och närmast filmiska klippen av dikter och bilder i boken Mapping Homeland kan jag delvis uppfatta som hemlighetsfulla och oåtkomliga dokument, men fungerar också som symbolladdade understatements till våra egna privata föreställningar om vad som kan kallas hemmavid. Tillbakalutad på bädden i KKV läste Dan Gerell bland annat ur en uppsats från 40-talet i upphittad skrivbok i en förfallen lada i Nordingrå, där en ung skolflicka berättar om ett sommarminne: "Det var en söndag jag blev bjuden på bilskjuts av farbror Valfrid..."

De nio inre bokdelarna visas också som separata bokobjekt i huvudutställningen Homeland. Inkluderande tolv konstnärer från Finland och Sverige presenteras utställningen vid Läns museet i Umeå 1 mars – 17 maj.

Text och foto: Jan K Persson
Volym 2014-12-23

Se även länk

<http://instagram.com/thinktankimbalance/>

Här kan man följa utvecklingen i Mapping Homeland, främst arbetet med Jörn och berättelsen Transit.